

<http://mon.gov.ua/Novyny%202016/12/05/konczepczyia.pdf>

2. Praktikum po metodyke prepodavannya ynostrannykh yazykov / K. Y. Salomatov, S. F. Shatylov, Y. P. Andreeva y dr. – M. : Prosveshchenye, 1985. – 224 s.
3. Shlyapyna N. Y. Formirovaniye professyonal'nykh umenyyu uchytelya YYa v kurse metodyky s pomoshch'yu uchebnoho televydenyya: dys. kand. ped. nauk – M.: 1987 – 197 s.
4. Mayer A. A. Model' professyonal'noy kompetentnosti pedahoha / Mayer A. A. // UDOU. – 2007. – №1(35). – S. 4 – 8.
5. Entsyklopediya osvity. Vidpovidal'nist': Akad. ped. nauk Ukrayiny ; holov. red. V.H.Kremen'. Vydavnytstvo: Yurinkom Inter. Misto: Kyiv. Rik: 2008. – 1036s.
6. Kuz'myna N. V. Ocherky psykholohyy truda uchytelya. / Kuz'myna N. V. – L. : 1987 – 183 s.
7. Yppolytova N. V. Systema professyonal'noy podhotovky studentov pedahohycheskoho vuza: lychnostnyy aspekt: Monohrafiya / Yppolytova N. V., Kolesnykov M. A., Sokolova E. A. – Shadrinsk : Yset', 2006. – 236 s.
8. Passov E. Y. Uchytel' YYa: Masterstvo y lychnost'. / Passov E. Y., Kuzovlev V .P., Tsar'kova V. B. – M. : Prosveshchenye, 1993 – 159 s.
9. Skvortsova S.O. Profesiyna kompetentnist' vchytelya matematyky [Tekst] / Skvortsova S. O. // Suchasni informatsiyi tekhnolohiyi ta innovatsiyi metodyky navchannya u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiya, teoriya, dosvid, problemy: zb. nauk. pr. – Vyp. 22 / Redkol.: I.A. Zyazyun (holova) ta in. – Vinnytsya: TOV firma «Planer», 2009. – S. 469-477.
10. Volobuyeva T. Struktura profesiynoyi kompetentnosti suchasnoho pedahoha // Humanizatsiya navchal'no-vykhovnoho protsesu : zb. nauk. prats' / [za zah. red. prof. V. I. Sypchenka]. – Slov'yans'k : Vydavnychy tsestr SDPU, 2005. – Vyp. XXVHL – S. 33 – 42.

УДК 378.4:631.3(043.3)

Олександр Богданович Кошук,
кандидат педагогічних наук, докторант
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
e-mail: woodstell@gmail.com

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

У статті обґрунтовано атрибутивно-реляційне визначення поняття «професійна компетентність майбутнього інженера аграрного виробництва» як інтегративної властивості особистості, висвітлено зміст родової та видових суттєвих ознак. Характеризується структура професійної компетентності інженера-аграрника як системний цілісний об'єкт, що поєднує інваріантний і формувальний складники. Конкретизується зміст п'яти взаємообумовлених та взаємозалежних компонентів: мотиваційно-ціннісного, когнітивного, діяльнісного, особистісно-рефлексивного та емоційно-вольового.

Ключові слова: професійна компетентність, інженер аграрного виробництва, інженерна діяльність, компетентнісний підхід, аграрний вищий навчальний заклад, компоненти, ознаки.

Актуальність проблеми. Законом України «Про вищу освіту» (2014), положеннями Національної доктрини розвитку освіти в Україні (2002), Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр. (2012) визначено напрями регулювання суспільних відносин у галузі навчання, виховання, професійної та наукової підготовки, створені умови реформування вітчизняної вищої освіти, окреслені тенденції її розвитку в контексті входження до світового освітнього простору. Натомість усталена роками професійна

підготовка інженерів у аграрних вищих навчальних закладах поки що недостатньо динамічно переорієнтовується з логіки освітньої (класичної) парадигми на ідеї компетентнісної освітньої методології – спочатку дії щодо розв’язання самостійно обраної інженерної проблеми, а потім вмотивоване застосування знань і вмінь, які дозволяють розв’язати цю проблему. На нашу думку, однією з причин такого стану речей є недостатнє вивчення педагогічною наукою сутнісних та структурних характеристик базових понять компетентнісного підходу як нової освітньої парадигми. Тому визначення поняття «професійна компетентність майбутнього інженера аграрного виробництва», дослідження особливостей його структури нині є актуальною науково-педагогічною проблемою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні засади компетентнісного підходу у системі вищої професійної освіти представлено у дослідженнях Е. Зеєра, І. Зимньої, Н. Бібик, О. Овчарук, В. Петрук, Н. Побірченко, О. Пометун, В. Радкевич, С. Сисоевої, А. Хуторського та ін.

Концептуальні засади підготовки сучасних інженерних кадрів обґрунтовано в працях І. Бендери, А. Дьоміна, О. Дьоміна, О. Коваленко, М. Лазарева, П. Лузана, В. Манька, С. Моторної, В. Шило, Ю. Нагірного, О. Романовського, В. Олексенко, А. Слободянюка, І. Хом’юк, П. Стефаненко, А. Чучаліна, П. Яковишина та ін.

Натомість неодностайні позиції вчених щодо визначення, сутнісних характеристик, структури феномену професійної компетентності, зокрема майбутнього інженера аграрного виробництва, переконують, що ці аспекти ще потребують ґрунтовних наукових досліджень.

Мета статті – на основі аналізу особливостей інженерної діяльності уточнити визначення професійної компетентності інженерів аграрного виробництва як інтегративної властивості особистості та конкретизувати її структуру.

Виклад основного матеріалу. Аналіз результатів досліджень феномену професійної компетентності свідчить про те, що вченими це поняття визначається по-різному: як сукупність професійних властивостей; як інтеграція здібностей реалізовувати професійно-посадові функції на певному рівні; як готовність до здійснення професійної діяльності; як стійка здатність до діяльності зі знанням справи тощо.

Отже, маємо констатувати, що серед учених відсутня термінологічна єдність стосовно дефініції поняття «професійна компетентність». Детальний розгляд визначень поняття дослідниками вимагає, на нашу думку, певних уточнень, коригувань і деталізацій. Наголосимо, що суперечливість констатувальних тлумачень одного й того ж поняття в науковій літературі спричиняє не тільки дискусію, а й певні методологічні помилки науковців у моделюванні освітніх процесів. Тому зупинимо увагу на аспектах визначення понять «професійна компетентність», «професійна компетентність інженера аграрного виробництва».

Насамперед нагадаємо, що під визначенням (дефініцією) поняття розуміють логічну операцію, яка розкриває зміст поняття або встановлює значення терміна, що позначає це поняття. Тобто робиться перелік ознак, які мають місце в означуваному понятті. Спочатку спробуємо дати *явне (експліцитне)* визначення поняття «професійна компетентність», яке у своїй структурі містить як дефінієндум (визначуване поняття) так і дефінієнс (визначаюче поняття).

У теорії визначення понять до класу явних визначень належать номінальні й реальні (у тому числі генетичні) дефініції [1]. У нашому випадку будемо орієнтуватися на *реальне* визначення (визначення, що розкриває істотні та загальні ознаки поняття). Зрештою, передбачаємо, що визначення буде *атрибутивно-реляційним* – через найближчий рід і видову ознаку.

Нарешті, варто вказати правила, якими маємо послуговуватися у процесі визначення понять [1]:

- визначення повинно бути співрозмірним, тобто обсяги визначуваного і визначального виразів мають бути рівнозначними один до одного;
- визначення не повинно утворювати в собі кола;
- визначення не повинно бути внутрішньо суперечливим;

– визначення не повинно бути заперечним, тобто його дефінієнс має містити тільки ствердження стосовно дефінієндуму;

– варто мати на увазі, що кожному дефінієндуму може відповідати низка дефінієнсів: $Dfd = Dfn_1$, або Dfn_2 або ... або Dfn_n , тобто не існує абсолютно завершених і абсолютно досконалих визначень;

– визначення повинно бути зрозумілим і чітким.

Насамперед для уточнення поняття «професійна компетентність» визначимося з найближчою родовою ознакою. Найчастіше в дефініціях цього поняття вчені вказують на такі найближчі родові ознаки, як: «*інтегральна* (варіанти – *інтегративна, інтеграційна, інтегрована, інтегрувальна*)» якість особистості; складна властивість особистості; якісне особистісне утворення; характеристика особистості; стійка здатність; готовність тощо. У словнику української мови слово «*інтегральний, -а, -е*» тлумачиться як «... нерозривно зв'язаний, суцільний, єдиний».

У сучасній мовній практиці відіменникові прикметники *інтегративний* – *інтеграційний* і віддієслівні *інтегрований* – *інтегрувальний* мають різні значення і різну лексичну сполучуваність. Слово «*інтегративний*» означає: 1) стосується до інтеграції (об'єднання частин у ціле); 2) суцільний, цілісний [4]. Віддієслівний прикметник *інтегрований* – це комплексний; той, що ґрунтується на об'єднанні, тобто той, якого інтегрували, який зазнав дії інтегрування, пор.: об'єднаний, об'єднувальний [4]. Прикметник *інтегрувальний* як нове слово в українській мовній традиції позначає частіше ті явища, які самі інтегрують, діють як об'єднувальні чинники.

Під терміном «*професійно важливі якості*» найчастіше розуміють індивідуальні якості суб'єктів діяльності, які впливають на ефективне освоєння та виконання певних видів діяльності.

У свою чергу, у словнику української мови [8] *властивість* – це якість, ознака, характерні для кого, чого-небудь. Як філософська категорія, слово *властивість* виражає таку сторону предмета, яка обумовлює його відмінність або спільність з іншими предметами і виявляється в його відношенні до них.

Висвітлюючи склад і структуру особистості, В. Рибалка робить таке узагальнення [7, с. 112]: «Отже, соціально-психологічні, психологічні та індивідуально-психологічні властивості особистості доцільно розглядати цілісно як такі, що становлять єдиний ряд, який можна позначити терміном «соціально-психолого-індивідуальні» властивості особистості. У цьому ряду виділимо такі складові, як: спілкування, спрямованість, характер, самосвідомість, досвід, інтелектуальні або психічні процеси, психофізіологічні якості».

Таким чином, за результатами наведеного вище аналізу варто зробити таке узагальнення: найближчою родовою ознакою поняття «професійна компетентність» варто виділити «*інтегративну властивість особистості*».

Пам'ятаючи про основні правила визначення понять (визначення повинно охоплювати повний зміст поняття, що визначається, тобто всі його суттєві ознаки; тільки ці ознаки, взяті у сукупності, єдності, утворюють ясність та прозорість поняття тощо), виокремимо основні суттєві ознаки професійної компетентності.

По-перше, особа, що володіє професійною компетентністю, має *кваліфіковано виконувати професійну діяльність*. Природно, положення щодо виконання професійної діяльності є видовою ознакою, що не викликає сумніву. Але позиція «кваліфіковано» застерігає, що говорити про рівень сформованості професійної компетентності можна лише тоді, коли особі присвоєно *кваліфікацію* (офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли вповноважений компетентний орган установив, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) (підкреслено мною. – О. К.) за заданими стандартами [5]). Додамо, що в Національній рамці кваліфікацій чітко і конкретно задекларовано: компетентності (результати навчання) особа здатна продемонструвати *після завершення навчання*. Отже, за такого підходу вимірювати рівень сформованості професійної компетентності у тих, хто *оволодіває* професією,

спеціальністю (студент, учень, курсант), не можна.

По-друге, до дефініції досліджуваного поняття варто ввести ознаку, яка має пояснити, чому ця психологічна властивість особистості є інтегративною, які частини «об'єднуються в єдине ціле». У цьому аспекті доцільно навести структуру компетентності, яку пропонує І. Зимня [3, с. 8]: « а) знання змісту компетентності (когнітивний аспект); б) вміння, досвід прояву компетентності в різноманітних стандартних і нестандартних ситуаціях (поведінковий аспект); в) ціннісне ставлення до змісту, процесу та результату актуалізації компетентності (ціннісно-смысловий аспект); г) емоційно-вольова регуляція процесу і результату прояву компетентності (регулятивний аспект); д) готовність до актуалізації прояву компетентності в різноманітних ситуаціях вирішення соціальних і професійних завдань (мотиваційний аспект)».

Наведена структура «корелює» з підходами вітчизняних учених до структурування феномену, коли, зазвичай, виокремлюють чотири компоненти: когнітивний; діяльнісний (операційно-технологічний); мотиваційно-ціннісний; рефлексивно-оцінний. Тому наступною ознакою вводимо *«збалансоване поєднання комплексу знань, умінь, потреб та мотивів самовдосконалення, морально-етичних цінностей та особистісно-професійних якостей»*

По-третє, професійна компетентність має виявлятися не лише у діяльності, детермінувати її успішне виконання, а й забезпечувати стійку життєдіяльність людини в соціумі, в умовах сучасного багатофакторного соціально-політичного, ринково-економічного, інформаційно і комунікаційно насиченого простору. Тому вважаємо за потрібне віднести ознаку *«ефективно розв'язувати соціально-виробничі ситуації»* до основних суттєвих ознак досліджуваного поняття.

По-четверте, професійна компетентність як властивість, цілісна якість особистості має виявлятися не лише у професійній діяльності, а й у *вчинках* людини. Мова про те, що фахівця готуємо не тільки для участі у виробництві, а насамперед для того, щоб сформувати ціннісні орієнтації – етичні, громадянські, екологічні, естетичні тощо. У даному випадку під вчинком розуміємо свідому дію, яку оцінюють як акт морального самовизначення, у якому людина стверджує себе як особистість стосовно іншої людини, себе самої, групи, спільноти, природи загалом. Справедливо, на нашу думку, О. Киричук і В. Роменець [6] вказують, що вчинок – головна одиниця соціальної поведінки, завдяки якій формується особистість людини у свідомій дії, бездіяльності; позиції, висловленій у слові; ставленні, що виявляється в інтонації, жесті, підтексті; діях, скерованих на подолання перепон; пошуку істини.

Таким чином, *професійна компетентність – це інтегративна властивість особистості, що виявляється в діяльності, поведінці та вчинках людини і зумовлює готовність і здатність фахівця кваліфіковано виконувати свої професійні функції, ефективно розв'язувати соціально-виробничі ситуації за рахунок збалансованого поєднання комплексу знань, умінь, потреб та мотивів самовдосконалення, морально-етичних цінностей та необхідних особистісно-професійних якостей.*

Наостанок виконаємо структурно-компонентний аналіз професійної компетентності майбутнього інженера з механізації сільського господарства. Взявши за основу визначену вище дефініцію, *професійну компетентність майбутнього інженера аграрного виробництва* визначаємо у такій редакції: *це інтегративна властивість особистості, що виявляється в інженерно-технічній діяльності, поведінці та вчинках людини і зумовлює готовність і здатність фахівця кваліфіковано виконувати функції інженера аграрного виробництва за рахунок збалансованого поєднання комплексу знань, умінь, потреб та мотивів самовдосконалення, морально-етичних цінностей та необхідних особистісно-професійних якостей (міцне фізичне здоров'я; інтерес до техніки; технічна кмітливість; творче ставлення до роботи; точний окомір; швидка реакція; технічне мислення; аналітичний розум; оригінальність мислення; здатність до концентрації уваги; організаторські здібності; наполегливість і цілеспрямованість; екологічна культура; відповідальність).*

Як це видно з наведеного визначення, у структурі професійної компетентності майбутнього інженера аграрного виробництва чільне місце посідають технічні здібності –

складні психічні властивості особистості, які визначають придатність людини до успішного виконання технічної діяльності й інтегрують глибокі технічні знання, інтерес до техніки, розвинуте технічне мислення, володіння графічними знаннями й уміннями, здатність оперування технічними пристроями та вміння технічного конструювання, тобто це здібності розуміння техніки, оперування нею, виготовлення технічних виробів, здібності до технічного винахідництва та раціоналізаторства.

У психології доведено, що природну основу здібностей становлять задатки – природні анатомо-фізіологічні особливості нервової системи й мозку, які виявляються в типологічних особливостях людини. З цього приводу С. Гончаренко пише, що задатки «... виступають як природні, органічні передумови розвитку здібностей людини, однак самі їх не визначають» [2, с. 129]. Крім того, до спадкових змістів варто віднести і нахил – стійку орієнтованість індивіда на певну діяльність, якою він прагне займатися.

Мова у даному випадку про те, що успішно оволодівати інженерно-технічною діяльністю можуть ті студенти, що мають природні передумови до роботи з технікою, певні вроджені анатомо-фізіологічні і психологічні риси (зорова і моторна пам'ять, технічне мислення, технічна спостережливість, просторова уява, ручна спритність тощо).

Отже, наведене вище спонукає виділити у структурі професійної компетентності насамперед два складники: інваріантний і формувальний.

На основі аналізу наведених вище змістових характеристик запропоновано формувальний складник професійної компетентності інженера аграрного виробництва розглядати як єдність п'яти взаємообумовлених та взаємозалежних компонентів: мотиваційно-ціннісного, когнітивного, діяльнісного, особистісно-рефлексивного та емоційно-вольового (рис. 1).

Рис. 1. Структура професійної компетентності майбутнього інженера аграрного виробництва

Зокрема, *мотиваційно-ціннісний* компонент передбачає сформованість ціннісних орієнтацій випускника на оволодіння агроінженерною справою, морально-етичних вартостей життєдіяльності в сільському соціумі, позитивних мотивів, прагнень до інноваційної інженерно-технічної діяльності, стійких потреб розвитку власного творчого потенціалу, технічних інтересів; ґрунтуючись на мотивації досягнень, цей складник професійної компетентності виконує функцію стимулювання професійного і особистісного розвитку майбутнього інженера-аграрника.

Когнітивний компонент охоплює теоретичні (декларативні) і технологічні (процедурні) знання (фундаментальні, прикладні, методологічні), що передбачає добір відповідних прийомів розв'язання соціально-інженерно-технічних проблем, сформованість знань організувати особисту інженерно-технічну діяльність та застосовувати інтелектуальний потенціал для проектування технологічних процесів і систем, планування робіт, організації виробничих процесів та управління ними.

У структурі професійної компетентності майбутнього інженера аграрного виробництва цей складник виконує інструментальну функцію.

Діяльнісний компонент становить взаємопов'язаний комплекс умінь і навичок, що забезпечують якісну реалізацію професійних функцій інженера аграрного виробництва (дослідницької, проектувальної, організаційної, управлінської, технологічної, контрольної, прогностичної, технічної). Серед професійних умінь інженера аграрного виробництва виділяють: загальноінженерні предметні, що характерні для інженерної діяльності будь-якої спеціальності й забезпечують успішне виконання наукових досліджень і практичних інженерних розробок; соціальні професійні, які забезпечують плідну роботу і взаємодію між членами трудового колективу; спеціальні предметні, що характерні для виконання тільки певної конкретної інженерної спеціалізації. Загалом діяльнісний компонент передбачає досвід пізнавальної діяльності, зафіксований у формі інженерно-технічних наукових здатностей; досвід здійснення відомих способів інженерно-технічної діяльності у формі вмій діяти за певними алгоритмами; досвід інноваційної інженерної діяльності у формі здатностей розв'язувати інженерно-технічні проблеми. У структурі професійної компетентності майбутнього інженера аграрного виробництва цей складник виконує технологічну функцію.

Особистісно-рефлексивний компонент включає сукупність громадянських рис (світогляд, громадянська активність і цілеспрямованість, національна самосвідомість, патріотизм, працелюбність тощо), морально-етичних якостей (чесність і порядність, скромність, високий рівень культури, сумлінність, доброта, принциповість тощо); професійних якостей інженера (міцне фізичне здоров'я; інтерес до техніки; технічна кмітливість; творче ставлення до роботи; точний окомір; швидка реакція; технічне мислення; аналітичний розум; оригінальність мислення; здатність до концентрації уваги; організаторські здібності; наполегливість і цілеспрямованість; екологічна культура, відповідальність тощо), а також здатність до рефлексії в інженерно-технічній діяльності; самоаналіз і самооцінку власної професійної діяльності; уміння визначати недоліки й переваги своєї професійної компетентності; уміння визначати резерви свого подальшого кар'єрного і особистісного зростання; уміння регулювати власну життєдіяльність.

Емоційно-вольовий компонент передбачає здатність розуміти власний емоційний стан під час роботи з технічним устаткуванням; цілеспрямованість дій у професійному середовищі; володіння собою в ситуаціях невизначеності, технічних неполадок; наполегливість в досягненні поставлених цілей; упевненість у виборі раціональних способів інженерно-технічної діяльності; наполегливість у саморозвитку, самовдосконаленні; прояв вольових зусиль у розв'язанні науково-технічних проблем; прагнення до подолання труднощів; позитивний емоційний настрій, пов'язаний з успішністю професійної діяльності; наполегливість у подоланні труднощів; старанність, вдумливість, прагнення до самовдосконалення, самокритичність, упевненість у собі, відсутність остраху помилитися, систематичність у роботі, почуття власної гідності; здатність достойно переживати негативні результати розв'язання інженерно-технічних проблем.

Висновок. Таким чином, професійну компетентність майбутнього інженера-аграрника тлумачимо як інтегративну властивість особистості, що виявляється в інженерно-технічній діяльності, поведінці та вчинках людини і зумовлює готовність і здатність фахівця кваліфіковано виконувати функції інженера аграрного виробництва за рахунок збалансованого поєднання комплексу знань, умінь, потреб та мотивів самовдосконалення, морально-етичних цінностей та необхідних особистісно-професійних якостей. Як системний цілісний об'єкт, професійна компетентність інженера-аграрника структурує інваріантний і формувальний складники. Формувальний складник феномену, у свою чергу, є конструктором п'яти компонентів – мотиваційно-ціннісного, когнітивного, діяльнісного, особистісно-рефлексивного та емоційно-вольового.

Перспективи подальших наукових розвідок пов'язуємо з розробленням педагогічної системи формування професійної компетентності майбутніх інженерів аграрного виробництва.

Список використаних джерел та літератури

1. Войшвилло Е. К. Логика : учебник для студ. высш. учеб. заведений / Е. К. Войшвилло, М. Г. Дегтярев. – М. : Владос-Пресс, 2001. – 528 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко ; гол. ред. Світлана Головка. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
3. Зимняя И. А. Компетенция и компетентность в контексте компетентностного подхода в образовании / И. А. Зимняя // Иностранные языки в школе. – 2012. – № 6. – С. 2–10.
4. Коць Т. Інтегративний – інтеграційний – інтегрований – інтегровальний: [Електронний ресурс] / Т. Коць. – Режим доступу: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine70-15.pdf>.
5. Національна рамка кваліфікацій. Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>.
6. Основи психології: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [О. В. Киричук, В. А. Роменець, В. О. Татенко та ін.] ; за заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – Вид. 6-те, стер. – К. : Либідь, 2006. – 631 с.
7. Рибалка В. В. Склад і структура особистості / В. В. Рибалка // Психологія : підручник для студентів вищих навчальних закладів / Ю. Л. Трофімов, В. В. Рибалка, П. А. Гончарук / за ред. Ю. Л. Трофімова. – К. : Либідь, 2005. – С. 100–122.
8. Словник української мови: у 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – Т. 4. – К. : Наукова думка, 1973. – 840 с.

Александр Богданович Кошук,
кандидат педагогических наук,
докторант Национального университета
биоресурсов и природопользования Украины,
e-mail: woodstell@gmail.com

СУЩНОСТЬ И СТРУКТУРА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ АГРАРНОГО ПРОИЗВОДСТВА

В статье обосновывается атрибутивно-реляционное определение понятия «профессиональная компетентность будущего инженера аграрного производства» как интегративного свойства личности, подается содержание родового и видовых существенных признаков. Характеризуется структура профессиональной компетентности инженера-аграрника как целостного системного объекта, сочетающего инвариантную и формирующую составляющие. Конкретизируется содержание пяти взаимообусловленных и взаимосвязанных компонентов: мотивационно-ценностного, когнитивного, деятельностного, личностно-рефлексивного и эмоционально-волевого.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, инженер аграрного производства, инженерная деятельность, компетентностный подход, высшее аграрное учебное заведение, компоненты, признаки.

Oleksandr Koshuk,
Ph.D., doctoral candidate of National University
of Life and Environmental Sciences of Ukraine,
e-mail: woodstell@gmail.com

THE ESSENCE AND STRUCTURE OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE ENGINEERS OF AGRICULTURAL PRODUCTION

Introduction. *During many years professional training of engineers in agricultural higher educational university is not yet sufficient pre oriented with educational (classical) paradigm of the ideas of competence-based educational methodology. One of the reasons is the lack of study of pedagogical doctrine of the structural characteristics of the basic concepts of the competence approach as a new educational paradigm. Definition of the concept «professional competence of future engineer of agricultural production» and research features of its structure is an actual scientific and pedagogical problem.*

Purpose. *The purpose of this article is based on the analysis features of engineering activities to clarify the definition of professional competence of engineers of agricultural production as integrative properties of the personality and to specify its structure.*

Methods. *For the solution assigned tasks, to obtain the purpose we have used the complex of methods of research, in particular: analysis, synthesis, comparison, modeling, systematization, generalization.*

Results. *The article proved the definition of «professional competence of future engineer of agricultural production» as the integrative property of the personality, showed the content of the genera and species of essential signs. The structure of professional competence of the engineer-agrarian is characterized as a complete system object, combining invariant and forming components. The maintenance of five interdependent and interconnected components is concretized: motivational and valuable, cognitive, activity, personal and reflexive, emotional and volitional.*

Originality. *Thus, we consider professional competence of future agrarian engineer as an integrative property of the personality which is shown in technical activities, behavior and acts of a person and causes readiness and the specialist's capability to perform functions of the engineer of agrarian production at the expense of the balanced combination of a complex of knowledge, abilities, requirements and motives of self-improvement, moral and ethical values and necessary personal and professional qualities.*

Conclusion. *On the basis of the analysis of engineering activity definition of a concept of professional competence of engineers of agrarian production its structure is specified and concretized. We connect the prospects of further scientific research with development of pedagogical system of formation of professional competence of future engineers of agrarian production.*

Key words: *professional competence, engineer of agrarian production, engineering activities, competence-based approach, agricultural higher educational university, components, signs.*

References

1. Vojshvillo E.K. Logika: Uchebnik dlya stud. vyssh. ucheb. zavedenij / E.K. Vojshvillo, M.G. Degtyarev. – M.: Vlados-Press, 2001. – 528 s.
2. Honcharenko S. U. Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk / S. U. Honcharenko ; hol. red. Svitlana Holovko. – K. : Lybid, 1997. – 376 s.
3. Zimnyaya I.A. Kompetenciya i kompetentnost' v kontekste kompetentnostnogo podhoda v obrazovanii / I.A. Zimnyaya // Inostrannye yazyki v shkole. – 2012. – № 6. – S. 2-10.
4. Kots T. INTEHRATYVNYI – INTEHRATsIINYI – INTEHROVANYI – INTEHRUVALNYI: [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine70-15.pdf>

5. Natsionalna ramka kvalifikatsii. Dodatok do postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 lystopada 2011 r. № 1341. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>

6. Osnovy psykholohii : pidruch. dlia stud. vyshch. navch. zakl. / [O. V. Kyrychuk, V. A. Romenets, V. O. Tatenko ta in.] ; za zah. red. O. V. Kyrychuka, V. A. Romentsia. – Vyd. 6-te, ster. – K. : Lybid, 2006. – 631 s.

7. Rybalka V.V. Sklad i struktura osobystosti / V.V. Rybalka // Psykholohiia: pidruchnyk dlia studentiv vyshchikh navchalnykh zakladiv / Yu.L. Trofimov, V.V. Rybalka, P.A. Honcharuk / za red. Yu.L. Trofimova. – K.: Lybid, 2005. – S. 100-122.

8. Slovyk ukrainskoi movy: u 11 t. / AN URSR. Instytut movoznavstva; za red. I. K. Bilodida. – T. 4. – K. : Naukova dumka, 1973. – 840 s.

УДК 378.01

Тетяна Володимирівна Кондратенко,

головний спеціаліст

Департаменту освіти виконавчого комітету

Кременчуцької міської ради Полтавської області,

здобувач Глухівського національного педагогічного

університету імені Олександра Довженка,

e-mail: finosvita@yandex.ua

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО НАВЧАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРЕДМЕТІВ СТАРШОКЛАСНИКІВ

У статті розглянуто проблему модернізації змісту освіти майбутніх учителів технологій шляхом оновлення навчальних програм з метою формування їхньої готовності до навчання економічних предметів старшокласників. Доведено, що процес формування зазначеної якості має інтеграційний характер. Результатом цього процесу є підвищення якості вищої педагогічної освіти, отриманої у вищому педагогічному навчальному закладі. Моніторинг якості освітньої діяльності вищих педагогічних закладів освіти є визначальним в оцінюванні рівня готовності майбутніх учителів технологій до навчання економічних предметів старшокласників.

Ключові слова: модернізація змісту освіти, готовність, якість, інтегрування, учитель технологій, економічні предмети.

Постановка проблеми. Оновлення змісту навчальних програм, удосконалення шляхів запровадження інтегрованих дисциплін під час підготовки педагогічних фахівців вищими педагогічними навчальними закладами є одними з провідних чинників модернізації змісту освіти. Водночас зазначене оновлення змісту освіти є каталізатором її якості та конкурентоспроможності. Воно спрямоване передусім на те, щоб молода людина мала можливість розвивати власні природні здібності й таланти, набувала знань, фахової майстерності та професіоналізму. Формування готовності майбутніх учителів до професійно-педагогічної діяльності є результатом проведення всебічних змістовних оновлень освітньої галузі.

Концептуальні засади реформування середньої школи «Нова українська школа» визначають потребу загальноосвітньої школи в новому вчителі, що потребує ґрунтовних досліджень. Головна відповідальність у реалізації цього проекту покладена на вищі педагогічні навчальні заклади. Під час підготовки майбутніх учителів технологій до навчання економічних предметів старшокласників повинна бути сформована здатність учителя до нової ролі вчителя-провідника у світ знань зі свого навчального предмета, спроможного майстерно викладати його із орієнтуванням і спрямуванням на професійну орієнтацію учнів.